

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2
The Causal Factors Affecting Life Skills of Mathayomsuksa 3 Students
in Secondary Education Service Area Office 2

ฉันทนา วุฒิสิริพรรณ¹ ธนินทร์ รัตน์โอฬาร² และภุชญา คิตดี³

Chantana Wutthisiripun¹, Thanin Ratanaolarn² and Krissana Kiddee³

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ ค.อ.ม. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

^{2,3}อาจารย์ สาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

chantana1@hotmail.com, krthanin@kmitl.ac.th, and kiddee2410@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับทักษะชีวิต การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ อ้อมโนทัศน์ เจตคติต่อการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) เพื่อศึกษาผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ อ้อมโนทัศน์ เจตคติต่อการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษาที่ 2557 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำนวน 910 คน จากประชากร 23,920 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวแปรแฝงภายใน 4 ตัวแปร ตัวแปรแฝงภายนอก 1 ตัวแปร ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 24 ตัวแปร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .917 ถึง .977 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้หลักการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า

1) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.899$, S.D. = .680) ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.643$, S.D. = .691) มีอ้อมโนทัศน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.669$, S.D. = .566) มีเจตคติต่อการเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.542$, S.D. = .838) และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.669$, S.D. = .621)

2) ความสอดคล้องของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าสถิติ ($\chi^2 = 211.968$, $\chi^2/df = 1.743$, $df = 122$, $p = .192$, RMSEA = .024, RMR = .003, GFI = .987, AGFI = .968, CFI = .998, TLI = .996) ทั้งนี้ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทักษะชีวิตของนักเรียน ได้ร้อยละ 84

3) ตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะชีวิตของนักเรียนมี 4 ตัวแปรแฝง ได้แก่ 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ($\beta = .249$) 2) อ้อมโนทัศน์ ($\beta = .179$) 3) เจตคติต่อการเรียน ($\beta = .288$) และ 4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ($\beta = .272$) และตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อทักษะชีวิตของนักเรียนมี 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ($\beta = .552$) โดยส่งผ่านตัวแปร อ้อมโนทัศน์ เจตคติต่อการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 2) อ้อมโนทัศน์ ($\beta = .104$) โดยส่งผ่านตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และ 3) เจตคติต่อการเรียน ($\beta = .143$) โดยส่งผ่านตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมสูงสุด คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ($\beta = .801$)

คำสำคัญ: โมเดลสมการโครงสร้าง ทักษะชีวิต การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ อ้อมโนทัศน์ เจตคติต่อการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

Abstract

The objectives of this study were 1) to find the life skills levels of Authoritative Parenting Style , Self - concept, Attitude toward Learning and Achievement Motive of Mathayomsuksa 3 students in Secondary Education Service Area Office 2. 2) to develop and examine the consistency of a causal factors affecting life skills of Mathayomsuksa 3 students, developed by empirical data and 3) to study the influence of Authoritative Parenting Style , Self - concept, Attitude toward Learning and Achievement Motive to the life skills of Mathayomsuksa 3 students in Secondary Education Service Area Office 2. The sample was consisted of 910 students from 23,920 Mathayomsuksa 3 students, first semester of academic year 2014 in Secondary Education Service Area Office 2 using multi- stage random sampling .The study was consisted of 4 endogenous latent variables and 1 exogenous latent variables and of 24 observed variables. The research instrument was an appropriate measurement of the casual factors affecting life skills. The reliability level is between .917 - .977. Structural equation modeling was used for data analysis. The results of the study were as follows :

1) Causal factors affecting life skills of Mathayomsuksa 3 students, Secondary Education Service Area Office 2 were as follows : Life skills at a high level (\bar{X} = 2.899, S.D.= .680), Authoritative Parenting Style at a high level (\bar{X} = 3.643, S.D.= .691), Self – concept at a high level (\bar{X} = 3.669, S.D.= .566), Attitude toward Learning at a high level (\bar{X} = 3.542, S.D.= .838) and Achievement Motive at a high level (\bar{X} = 3.669, S.D.= .621).

2) The causal model fit with the empirical data affecting life skills of Mathayomsuksa 3 students Secondary Education Service Area Office 2, the results indicated that the adjusted model was consistent with empirical data. Goodness of fit indicators included a Chi-square test of goodness of fit $(\chi^2 = 211.968, X^2/df=1.743, df =122, p =.192, RMSEA= .024, RMR= .003, GFI= .987, AGFI = .968, CFI = .998,TLI =.996)$ in that way all variables showed by the empirical data and model accounted for 84 percent of variance on life skills.

3) The four latent variables having a statistically significant directly effecting on life skills were 1) Authoritative Parenting Style ($\beta = .249$) 2) Self – concept ($\beta = .179$) 3) Attitude toward Learning ($\beta = .288$) and 4) Achievement Motive ($\beta = .272$). The three latent variables that had an indirect impact on life skills were 1) Authoritative Parenting Style ($\beta= .552$) affecting through Self – concept, Attitude toward Learning and Achievement Motive 2) Self – concept ($\beta= .104$) affecting through Achievement Motive and 3) Attitude toward Learning ($\beta = .143$) affecting through Achievement Motive . The variable with statistically significant effecting was Authoritative Parenting Style ($\beta = .801$).

Keywords : Structural Equation Modeling; Life Skill; authoritative Parenting Style; Self-Concept; Attitude toward Learning; Achievement Motive

1. บทนำ

ช่วงหลายปีที่ผ่านมาสังคมไทยได้รู้จักคำว่า Life Skills หรือทักษะชีวิตในฐานะกระบวนการหนึ่ง ที่ช่วยให้มนุษย์สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสมตามสภาพแวดล้อมที่ตนเองอาศัยอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะชีวิตได้ถูกนำมาใช้ในการเตรียมการสำหรับวัยรุ่นให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ [1] นักเรียนมัธยมศึกษาจัดอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่ถือว่าเป็นวัยวิกฤตเนื่องจากมีภาวะอารมณ์แปรปรวนสูง วุฒิภาวะทางอารมณ์ยังไม่สมบูรณ์ มีความสับสนในการวางบทบาทของตนเองในสังคม ขาดทักษะและ

ประสบการณ์ ในการเผชิญปัญหา การขาดความเข้าใจในตนเองและการขาดทักษะและประสบการณ์ [2] นอกจากนี้วัยรุ่นยังเป็นวัยที่ต้องการหาเอกลักษณ์ของตนเอง อยากรู้อยากเห็นอยากลอง ต้องการอิสระจากครอบครัวต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน หากเด็กเรียนรู้ไม่เท่าทันหรือปรับตัวไม่ได้ จะเป็นเหตุให้เสี่ยงต่อการเกิดอันตรายต่อตัวเขาเอง [3] หากบุคคลมีทักษะชีวิตแล้วก็จะสามารถเผชิญปัญหาและปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขอย่างยั่งยืน จะเห็นได้ว่าทักษะชีวิตมีความสำคัญต่อความสำเร็จในชีวิต จึงน่าจะมีการส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตของบุคคลให้สูงขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องทราบถึง

ปัจจัยด้านต่างๆที่มีผลต่อทักษะชีวิตให้ชัดเจน เพื่อที่จะได้ช่วยพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนได้อย่างถูกต้อง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 เป็นเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนที่ต้องรับผิดชอบดูแล 52 โรงเรียน 27 เขตการปกครอง [4] ซึ่งบางเขตเป็นเขตที่เป็นศูนย์รวมทางด้านความเจริญทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ในขณะที่บางเขตอยู่ในเขตชานเมืองและบางเขตมีปัญหาด้านชุมชนแออัด ทำให้นักเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) เนื่องจากเส้นทางความสัมพันธ์ทุกเส้นทางได้รับการทดสอบพร้อมกัน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์โมเดลในขั้นตอนเดียว

จากการสังเคราะห์ตัวแปรงานวิจัยพบตัวแปรที่สนใจศึกษา ประกอบด้วยกรอบการเรียนรู้แบบเอาใจใส่ อัตมโนทัศน์ เจตคติต่อการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งโมเดลสมการโครงสร้างทำให้เห็นภาพปรากฏการณ์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ได้ชัดเจนครบถ้วนและสมบูรณ์มากขึ้น นำไปสู่การวางแผนพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้เป็นไปอย่างมีทิศทางและเป็นไปได้อย่างเหมาะสมทำให้นักเรียนมีทักษะชีวิตสูงขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับทักษะชีวิต การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ อัตมโนทัศน์ เจตคติต่อการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

2.2 เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.3 เพื่อศึกษาผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ อัตมโนทัศน์ เจตคติต่อการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

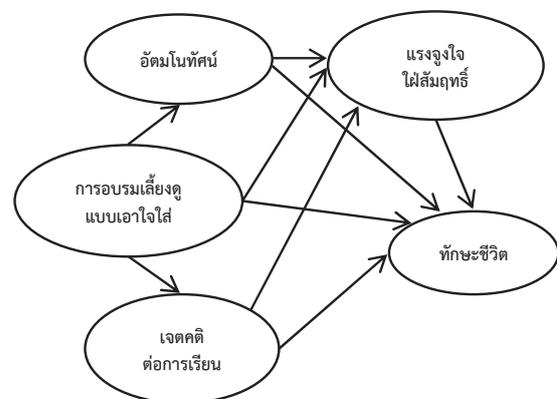
3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ อัตมโนทัศน์ เจตคติต่อการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 โดยผู้วิจัยใช้ตัวแปรที่นักวิจัยได้ศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต โดยยึดตามกรอบแนวคิดของกรมสุขภาพจิต [2]และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านต่างๆ สุมาลี เทวฤทธิ์ [5] วันดี วิถี [6] นวนาพร สาขนะ [7] อรวรรณ เจาะประโคน [8] วลีรัตน์ จันทรเลาะ [9] รักยิ่ง หงส์ประสิทธิ์ [10] มาประยุกต์ ใช้เพื่อให้เหมาะสมกับงานวิจัยครั้งนี้ ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษาที่ 2557 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำนวน 23,920 คน จาก 52 โรงเรียน

5.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษาที่ 2557

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำนวน 910 คน ได้จากแนวคิดของ Schumacker and Lomax, Hair et al. (อ้างใน นงลักษณ์ วิรัชชัย) [11] ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

5.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรแฝงภายนอก คือ

การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (car) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือการให้อิสระ (ca1) การยอมรับความสามารถ (ca2) การมีเหตุผล (ca3)

ตัวแปรแฝงภายใน ประกอบด้วย

1) อัตมโนทัศน์ (con) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ ด้านร่างกาย (co1) ด้านอารมณ์ (co2) ด้านความสัมพันธ์ (co3)

2) เจตคติต่อการเรียน (att) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ ความรู้ (a1) ความรู้สึก (a2) พฤติกรรม (a3)

3) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (mot) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัว คือ ความอดทน (m1) การวางแผน (m2) ความทะเยอทะยาน (m3) ความกล้าเสี่ยง (m4) ความกระตือรือร้น (m5) ความรับผิดชอบ (m6)

4) ทักษะชีวิต (ski) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 9 ตัว คือ การคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (sk1) ความคิดสร้างสรรค์ (sk2) การตระหนักรู้ในตน (sk3) ความเห็นใจผู้อื่น (sk4) ความภูมิใจในตนเอง (sk5) ความรับผิดชอบต่อสังคม (sk6) การสร้างสัมพันธ์ภาพและการสื่อสาร (sk7) การตัดสินใจและแก้ปัญหา (sk8) การจัดการกับอารมณ์ และความเครียด (sk9)

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 แบ่งเป็น 6 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .934

ตอนที่ 3 แบบวัดอัตมโนทัศน์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 14 ข้อ ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 ถึง 1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .917

ตอนที่ 4 แบบวัดเจตคติต่อการเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 19 ข้อ ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 ถึง 1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .934

ตอนที่ 5 แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 ถึง 1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .948

ตอนที่ 6 เป็นแบบวัดทักษะชีวิต เป็นแบบสถานการณ์ให้เลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 ถึง 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .977

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเตรียมแบบวัด กระจายคำตอบที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและกำหนดรหัสของแบบวัด กระจายคำตอบ ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานในการส่งและการรับคืนแบบวัดด้วยตนเอง จากนั้นนำแบบวัดที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 910 ชุด มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ในการตอบ ใช้ได้จำนวน 866 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95.15 เพื่อมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

8. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

8.1 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

8.2 วิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้การวิเคราะห์ด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง (SEM)

9. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัย มีดังนี้

1) นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เพศหญิงจำนวน 543 คน คิดเป็นร้อยละ 62.70 เพศชายจำนวน 323 คนคิดเป็นร้อยละ 37.30 ผลการเรียนรู้เฉลี่ย 3.01 - 3.50 จำนวน 226 คนคิดเป็นร้อยละ 26.01 รองลงมาคือผลการเรียนเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 24.60 มีสถานภาพครอบครัวบิดามารดาอยู่ด้วยกันจำนวน 635 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 รองลงมาคือบิดามารดาแยกกันอยู่จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 14.09 และมีรายได้ครอบครัว/เดือน 35,001 บาท ขึ้นไปจำนวน 237 คนคิดเป็นร้อยละ 27.37 รองลงมาคือมีรายได้ครอบครัว/เดือน 25,001 - 30,000 บาท จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 22.75

2) ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ที่	ตัวแปรแฝง	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่	3.643	.691	มาก
2	อ้อมโนทัศน์	3.669	.566	มาก
3	เจตคติต่อการเรียน	3.542	.838	มาก
4	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	3.669	.621	มาก
5	ทักษะชีวิต	2.899	.680	มาก

*หมายเหตุ ทักษะชีวิตเทียบกับเกณฑ์ 4 ระดับ

จากตารางที่ 1 พบว่าตัวแปรแฝงทุกตัวมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยทักษะชีวิต (\bar{X} = 2.899, S.D. = .680) การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (\bar{X} = 3.643, S.D. = .691) อ้อมโนทัศน์ (\bar{X} = 3.669, S.D. = .566) เจตคติต่อการเรียน (\bar{X} = 3.542, S.D. = .838) และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (\bar{X} = 3.669, S.D. = .680)

3) ผลการวิเคราะห์ความตรงของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสถิติการวิเคราะห์ความตรงของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกตได้	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ	t
car	ca1	.782	39.198*
	ca2	.787	45.335*
	ca3	.837	<- ->
con	co1	.710	38.348*
	co2	.766	36.204*
	co3	.807	<- ->
att	a1	.844	56.704*
	a2	.860	62.236*
	a3	.833	<- ->
mot	m1	.750	35.565*
	m2	.795	44.271*
	m3	.743	36.557*
	m4	.846	36.951*
	m5	.793	40.430*
	m6	.821	<- ->
ski	sk1	.831	<- ->
	sk2	.862	64.032*
	sk3	.834	75.717*
	sk4	.869	67.036*
	sk5	.837	74.396*
	sk6	.878	69.844*
	sk7	.842	81.793*
	sk8	.876	72.203*
	sk9	.889	68.011*

Chi-square=211.968, df=122, p=.192, $\chi^2/df=1.743$, RMSEA = .024, RMR = .003, GFI = .987, AGFI = .968, CFI = .998, TLI =.996

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกตได้	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ	t
-----------	-----------------	----------------------	---

KMO:Measure of Sampling Adequacy = .983

Bartlett's Test of Sphericity : Chi-square =38173.662,

df = 276 , p = .000

หมายเหตุ *P<.05 เครื่องหมาย <- -> หมายถึง พารามิเตอร์บังคับจึงไม่รายงานค่า t และ P

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 พบว่า ค่า Chi-square = 211.968, df = 122 และค่า p = .192 กล่าวคือ ค่า χ^2 ไม่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ $\chi^2/df = 1.743$ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 2 อีกทั้งค่าดัชนี RMSEA = .024 และ RMR =.003 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 0 ค่าดัชนี GFI = .987 AGFI = .968 CFI = .998 และ TLI = .996 มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงทุกตัวมีค่าเป็นบวกและแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญ โดยตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงภายในที่มีน้ำหนักร้อยประกอบมากที่สุด คือ ตัวแปรการจัดการกับอารมณ์ และความเครียด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .889 ส่วนตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงภายนอกที่มีน้ำหนักร้อยประกอบมากที่สุด คือ ตัวแปรการมีเหตุผลมีค่าน้ำหนักร้อยประกอบมาตรฐานเท่ากับ .837 ในทางตรงกันข้ามตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงภายในที่มีน้ำหนักร้อยประกอบน้อยที่สุด คือ ด้านร่างกาย มีค่าน้ำหนักร้อยประกอบมาตรฐานเท่ากับ .710 ส่วนตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงภายนอกที่มีน้ำหนักร้อยประกอบน้อยที่สุด คือ ตัวแปรการให้อิสระมีค่าน้ำหนักร้อยประกอบมาตรฐานเท่ากับ.782

4) ผลการวิเคราะห์อิทธิพลภายในโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 แสดงดังตารางที่ 3 และรูปที่ 2

ตารางที่ 3 ค่าสถิติวิเคราะห์อิทธิพลในโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

ตัวแปรตาม	R ²	อิทธิพล	ตัวแปรต้น			
			car	con	att	mot
con	.80	DE	.847*	-	-	-
		IE	-	-	-	-
		TE	.847*	-	-	-
att	.81	DE	.852*	-	-	-
		IE	-	-	-	-
		TE	.852*	-	-	-

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวแปรตาม	R ²	อิทธิพล	ตัวแปรต้น			
			car	con	att	mot
mot	.86	DE	.259*	.225*	.515*	-
		IE	.533*	-	-	-
		TE	.792*	.225*	.515*	-
ski	.84	DE	.249*	.179*	.288*	.272*
		IE	.552*	.104*	.143*	-
		TE	.801*	.283*	.431*	.272*

หมายเหตุ *P<.05, DE หมายถึง อิทธิพลทางตรง (Direct effect), IE หมายถึง อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect), TE หมายถึง อิทธิพลรวม (Total effect), เครื่องหมาย - หมายถึง ไม่มีเส้นพารามิเตอร์ตามสมมติฐานการวิจัย

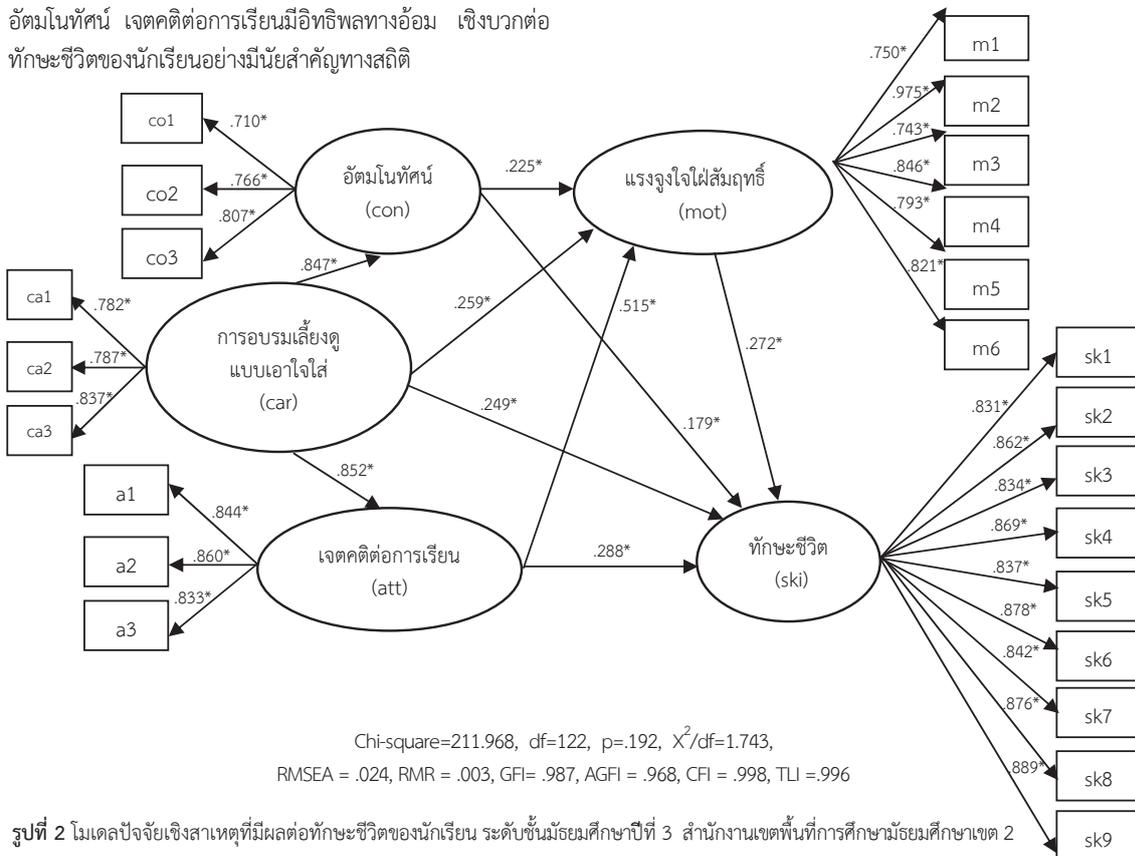
จากตารางที่ 3 พบว่า เมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพลทางตรงของตัวแปรทำนายที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ อัตมโนทัศน์ เจตคติต่อการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อทักษะชีวิตของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเจตคติต่อการเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะชีวิตมากที่สุด ขนาดอิทธิพลเท่ากับ .288 รองลงมาคือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ขนาดอิทธิพลเท่ากับ .272

ส่วนอิทธิพลทางอ้อม พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ อัตมโนทัศน์ เจตคติต่อการเรียนมีอิทธิพลทางอ้อม เชิงบวกต่อทักษะชีวิตของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .552 อัตมโนทัศน์มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .104 และเจตคติต่อการเรียนมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .143 นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .533

สำหรับขนาดอิทธิพลรวม พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ อัตมโนทัศน์ เจตคติต่อการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่งอิทธิพลรวมต่อทักษะชีวิตของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ส่งอิทธิพลรวมต่อทักษะชีวิตสูงสุดโดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .801

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าเมื่อพิจารณาความสามารถในการทำนายตัวแปรตามของตัวแปรทำนายพบว่าตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวในโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อ ทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 มีความสำคัญอยู่ในระดับใกล้เคียงกันมาก ค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง .710 - .889 โดยตัวแปรทั้งหมดในโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถอธิบายความแปรปรวนทักษะชีวิตของนักเรียนได้ร้อยละ 84

รูปที่ 2 โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อ ทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ระดับ ทักษะชีวิต การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ อ้อมโนทัศน์ เจตคติต่อการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 พบว่าตัวแปรทุกตัวมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากนักเรียนอยู่ในครอบครัวบิดามารดาอยู่ด้วยกัน ซึ่งความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอบอุ่น เปิดโอกาสให้นักเรียนกระทำเรื่องต่างๆได้ด้วยตนเอง โดยอยู่ภายใต้ขอบเขตหรือกฎเกณฑ์ ส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสามารถ นอกจากนี้ โรงเรียนได้มีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิตทำให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับตนเองในเชิงบวกมองเห็นประโยชน์และคุณค่าของความรู้ มีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนจึงทำให้แสดงพฤติกรรมในทางสนับสนุนต่อการเรียนและเป็นไปได้นักเรียน อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนกลาง ที่ชอบทำในสิ่งที่ยากๆ ชอบการแข่งขัน มีความกล้าเสี่ยง มีความรับผิดชอบในตนเอง มีความสามารถในการคาดผลล่วงหน้าและมีความกระตือรือร้นอดทนพยายามทำสิ่งเหล่านั้นให้ประสบผลสำเร็จ

2) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 พบว่า

2.1) การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อทักษะชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การอบรมสั่งสอนสิ่งต่างๆแก่นักเรียน ครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดีสามารถให้ความรักและความอบอุ่น ดูแลเอาใจใส่ ติดตามดูแลพฤติกรรมและคอยให้คำปรึกษา จะทำให้นักเรียนนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถควบคุมอารมณ์ สามารถเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค ตลอดจนปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันดี วิถี [6] ที่ว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อทักษะชีวิต คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่และให้เหตุผล

2.2) อ้อมโนทัศน์ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อทักษะชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อนักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีเหตุผล สามารถควบคุมอารมณ์และปรับตัวได้ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ก็สามารถที่จะจัดการกับปัญหาและสถานการณ์ได้เหมาะสม สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมให้ดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของอรรธรรม เจาะประโคน [8] ที่ว่าปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพล

ต่อทักษะชีวิตของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ได้แก่ ตัวแปรอ้อมโนทัศน์

2.3) เจตคติต่อการเรียน เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อทักษะชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เจตคตินั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ทั้งในทางที่ดีหรือไม่ดีถ้านักเรียนที่มีเจตคติต่อการเรียนสูงคือนักเรียนที่เห็นคุณค่า ความสำคัญของความเรียน มีความสนใจค้นคว้าหาความรู้ ทำให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ทำให้นักเรียนมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าตัดสินใจและแก้ปัญหาที่สถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของรักยิ่ง หงส์ประสิทธิ์ [10] ที่ว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการคิดขั้นสูงคือเจตคติต่อการเรียน

2.4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ หากนักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงย่อมมีความกระตือรือร้นที่จะเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยไม่หวั่นไหวเพื่อไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้และสามารถตัดสินใจแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลีรัตน์ จันทรเถาะ [9] ที่ว่าตัวแปรที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสามารถการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

2.5) การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ เป็นตัวแปร ที่ส่งอิทธิพลรวมต่อทักษะชีวิตสูงสุด แสดงว่าการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจาก ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การอบรมสั่งสอนสิ่งต่างๆแก่นักเรียน เด็กจะเติบโต มีคุณภาพชีวิตและบุคลิกภาพเช่นไรจะเป็นคนดีมุ่งทำประโยชน์แก่สังคม หรือจะเป็นคนด้อยสมรรถภาพ ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพครอบครัวและวิธีการอบรมเลี้ยงดู จากบุคคลในครอบครัวเป็นสำคัญ [12] โดยสถานการณ์ของครอบครัว ความใกล้ชิด ความเข้าใจจากครอบครัว การไม่มีเวลาให้เด็ก การไม่กล้าปรึกษาหารือมีผลต่อพฤติกรรมเด็ก [13] สอดคล้องกับงานวิจัยของวนาพร สาชนะ [7] ที่ว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู ที่แตกต่างกัน มีทักษะชีวิตที่แตกต่างกัน

11. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ อ้อมโนทัศน์ เจตคติต่อการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรตระหนักถึงตัวแปรเหล่านี้เพื่อจะได้นำไปวางแผน ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะชีวิตที่ดีเพื่อให้สามารถปรับตัวเองและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2) ตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลโดยรวมต่อทักษะชีวิตของนักเรียนมากที่สุดคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ดังนั้น บิดามารดา ผู้ปกครอง ควรให้ความสนใจความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควร ดูแล แนะนำผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูบุตรและโรงเรียนควรจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตที่ผู้วิจัยศึกษาเป็นตัวแปรระดับนักเรียนเพียงระดับเดียว ยังมีตัวแปรระดับโรงเรียน เช่น สภาพแวดล้อม คุณภาพการสอนของครู ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร จึงควรมีการศึกษาการวิเคราะห์เชิงสาเหตุทุกระดับ

2) การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนในครั้งนี้ เป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ซึ่งเป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว จึงควรมีการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น ๆ เช่น เปรียบเทียบทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ศึกษาในโรงเรียนของรัฐบาลและในโรงเรียนของเอกชน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ทุกกลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

- [1] คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2550. วิทยาการป้องกันยาเสพติด. เพื่อนวิทยากร, 9(3), น. 5-10.
- [2] กรมสุขภาพจิต. 2541. คู่มือดูแลสุขภาพจิตเด็กวัยเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- [3] สายสมร ยูนิมิ. 2545. ระบุบุคลิกช่วยเหลือนักเรียน: แนวทางหนึ่งในการปฏิรูปการเรียนรู้ของกรมสามัญศึกษา. วารสารวิชาการ, 5(5), น. 71-74.
- [4] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2. 2555. ข้อมูลสารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศ กลุ่มนโยบายและแผน
- [5] สุมาลี เทวฤทธิ์. 2553 . ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดกาฬสินธุ์. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- [6] วันดี วิถี. 2554. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดศรีสะเกษ การวิเคราะห์กลุ่มพหุ. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- [7] วนาพร สาขนะ. 2554. การวิเคราะห์จำแนกกลุ่มปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิต ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในจังหวัดอุดรธานี. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- [8] อรรพรรณ เจาะประโคน. 2551. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนระดับ ช่วงชั้นที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัย. มหาวิทยาลัยสารคาม
- [9] วลีรัตน์ จันท์เลาะ. 2552. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดศรีสะเกษ. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัย การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- [10] รักยิ่ง หงส์ประสิทธิ์. 2554. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการคิดขั้นสูง ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดอุดรธานี. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- [11] นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2548. แนวโน้มการวิจัยในยุคสังคมความรู้. วารสารบริหารการศึกษา, 1(2), น. 9-18.
- [12] นกนเตร ธรรมบวร. 2545. การพัฒนากระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [13] พรสวรรค์ วิรัตน์เศรษฐสิน พรรณี ลีกิจวัฒน์ และ ไพฑูรย์ พิมพ์ดี. 2553. ตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การติดอินเทอร์เน็ตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 9 (2), น. 156-164.